

UREDNIŠVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (tiskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROČNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko K 21.60, polletna Y 10.80, četrtletna K 4.40, mesečna K 3.80; za Nemčijo celoletno K 26.40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36.—

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Šelenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petinastica 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Inzerate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.

Reklamacije lista so poštnine proste.

Posamezne številke po 8 vin.

Štev. 312.

V Ljubljani, v petek dne 21. junija 1912.

Leto II.

Naš vnanji sovražnik.

Poslanska zbornica nadaljuje razpravo o brambnem zakonu in avstrijsko prebivalstvo je na milost in nemilost izročeno zgornjim hudournikom patriotičnih fraz in lojalnih tirad, ki vro meščanskim poslancem iz ust, kakor da so se podrl mahoma vsi jezovi treznega preudarka in mirne razsodnosti. Kdor neha preudarka in mirne razsodnosti. Kdor neha preudarka in mirne razsodnosti. Kdor neha preudarka in mirne razsodnosti.

Najhujša naša sovražnica je naša desetletna prijateljica in zaveznica: Italija. Italija je narodna država; držav, in narodne meje se do malega krijejo. Sicer živi v črno - žoltem okolišču nekaj stotisoč Italijanov, v Primorju in v južnih Tirolah, ampak zaradi te peščice Italijanov ne bo italijansko - avstrijske vojne. Nedavno tega je sodr. Vivante pokanil vsa gospodarsko in politično revščino lažjega iredentizma, ki je nesmiselna, gospodarskim in političnim argumentom zopna sadarjarija peščice italijanskih ideologov in napihnjeno strašilo avstrijskega militarizma, ki snema avstrijskemu ljudstvu pod to prekrivno kožo z živega telesa. Petkrat toliko svojih sinov je izgubila in prepodila Italija z domače grude, ker jih ob sedanjem gospodarskem ustroju na domačih tleh ne more prederiti. Da bi Italija zaradi avstrijskih Italijanov započela z Avstrijo vojno, je absurdna, abotna misel. Ampak tudi pri nas so vladajoči krki trdno prepričani, da je habsburška monarhija z apeninskega polotoka trajno politisnjena in da nobena vojna ne prinese Dunaju niti pedenji iz italijanske zemlje. Po vsem tem bi logika dejstev narekovala obema državam težko vzajemnost. In kaj vidimo? Že pol veka habsburški dvor ne sme obiskati prijatelja v Rimu, ker je bil Rim pred petdesetimi leti prestolnica papeške države, dokler ga ni združena Italija papežu odvzela. Zato noben habsburški nadvojvoda ne potuje kot nadvojvoda v Rim in zato otrsajo klerikalci vseh narodov gobce in hujškajo zaper Italijo.

Avstrijske puške in avstrijski bajoneti so namerjeni zoper Italijo in vsa avstrijska družina ima neprestano besedo o italijanski nevarnosti v listih, da lože striže volno z avstrijskih narodov. In če za ta žlahtni namen Italija sama ne zadostuje — zlasti zdaj ne, ko je po sedemmesečni vojni z arabskimi plemenj oslabiljena, reševalci naše domovine niso v zadregi in brž izteptajo nove »sovražnike« iz zemlje.

Srbija in Črnagora, pokriti zaveznički Italije! Poslednja velesila dobiva sicer od časa do časa od peterburške gospode odložene karbinke, ampak Nikite se hrabri Avstrijanci doslej niso posebno bali. Da pa meri vsa avstrijska politika nato, da si med balkanskimi

narodi vzredi strupene sovražnike, na to kaže ves sistem na jugu te države: tiranija na Hrvaškem, v velikem organizirana krađež v Bosni in sramotno zanemarjanje Dalmacije. Ob taki politiki ne pomaga seveda nobena brambna reforma in je vsak sold za armado proč vržen denar.

Najvažnejše je razmerje Avstrije do Rusije. Oficiozno rusko časopisje hujška neprestano zoper Avstrijo. Galicija je kakor brlog carjevih voluhov, pravoslavna propaganda na vzhodu države in pod pokroviteljstvom ruskih krogov je v bujnem cvetju. In kako se obnaša Avstrija? Ko je začela Rusija svoje polipske roke iztezati na Daljni vzhod, k obali Tihega morja, je postavila Avstrijo za svojega zandarija na Balkanu, d je bolj nemoteno planila na Korejo in Mandžurijo. V zahvalo je grozila Rusija ob aneksiji Bosne z vojno in če bi ne bila ruska vojska od Japoncev tepena in vsled revolucije oslabiljena, bi bila 1909 rusko - avstrijska vojna gotova stvar. In ko so pred dobrim mesecem počile vesti o ruski mobilizaciji, ni Avstrija zganila s prstom in niti enega topa ni poslala na mejo — le nadvojvoda Karl Franc Jožef je na čelu svojega eskadrona odjezdil v Galicijo...

Armada Avstrije ne potrebuje ne zoper Italijo in ne zoper Srbijo; edini resen in nevaren nasprotnik je ruski carizem — s tem pa živi oficialna Avstrija v najlepšem sporazumu. O Nemčiji ni da bi govoril, zakaj, kadar se Avstrija oborožuje, se nikoli ne oborožuje zoper Nemčijo, temveč za Nemčijo. Zgodba avstrijskih drednotk so za to klasičen dokaz.

Taki so »sovražniki« v naši okolici in so seščini. Namesto 76.000 novih rekrutov in namesto milijonskih stotin, ki jih bo ta famozna brambna reforma pogoltnila, potrebujemo pametne politike, ki je v Avstriji neznana reč. Namesto da koketira Dunaj z Vatikanom, bi bila umestnejša ustanovitev italijanske uriverze, namesto, da meče Hrvaško ciganu Cuvaju, naj bi Dunaj započel spodobno jugoslovansko politiko. Seveda če bi se vse to zgodilo, bi Avstrije nihče več ne spoznal!

Narodno vprašanje v Trstu in zidarska organizacija.

Napisal dr. H. Tuma.*

Ko sem leta 1878 prišel prvič v Trst, našel sem to mesto docela laško. Absolutno oblast imela je liberalna italijanska stranka. Mestni magistrat bil je vsegomočen. Vlada stala je na strani laškega liberalizma, sodišče v službi vlade, ekskluzivno laškega značaja. Pičlo število slovenske inteligence, nekoliko duhovnikov, uradnikov, srednjih obrtnikov in trgovcev so se brez poguma in brez ciljev skrivaje družili okoli majhne čitalnice. Šibak, naiven glas prihajal je od njih tednika. Gospodarski bila je vsa

* Ta članek povzemamo iz slavnostne številke »Stavbinskega delavca«, ki je izšel ob desetletnici tržaške zidarske organizacije v slovenskem in italijanskem jeziku.

moč združena pri italijanskih ali poitalijančenih kapitalistih.

Delavstvo bilo je po ogromni večini italijansko iz kraljevine in Furlanije. Slovenski delavci so bili večinoma hlapi in vozniki po italijanskih magazinih v mestu. V tem položaju, ki je imel bolj značaj poslov nego delavcev, so hitro izgubljali svojo narodnost. Za delavsko gospodarsko organizacijo, ne italijansko, ne slovensko, se ni nikdo brigal, slovenski meščani o tem niti niso imeli sluha.

Se leta 1887, ko sem stopil v službo pri sodišču, so bile razmere enake. Izven enega so vsi ostali višji uradniki skrivali svojo slovensko narodnost ter je šla njih strahopetljivost tako daleč, da so se upali govoriti slovenski le med štirimi stenami, javno pa so občevali nemški ali laški. Uradniki brez izjeme so uradovali le laški.

Ob državnozbornski volitvi 1897 vidimo nastopiti nakrat slovensko narodno stranko z rezultatom, ki je presenetil ne le slovenske politike same, marveč je obrnil tudi pozornost vseh avstrijskih političnih strank na naraščajoči slovenski življenj v Trstu.

Odkod ta prememba v 20 letih? Je-li umetna?

Kraljevina Italija pošiljala je popreje svoj proletarijat v inozemstvo in velik del v bližnji sorodni Trst. Slovenski mali posestnik držal se je svoje rodne grude. Trgovina Trsta bila je po starem organizirana, v magazinih, po mestu. Večje industrije ni bilo. Vlada in magistrat nastavljala sta uradništvo iz Italijanov. L. 1907 pa kaže kraljevina Italija že bogato razvito trgovino in industrijo, katera v severnih krajih vleče delavske domače moči nase. Kakor kaže statistika, je slovensko ljudstvo po drugi strani pošiljalo zadnji dve desetletji ves svoj ženski in moški naraščaj, ki na domačih posevkih ne dobi dovolj eksistence, posebno pa iz Krasa in Notranjskega, v Trst.

Vlada je kljub trozvezi konečno začela nevarnost tekovanja industrije in trgovsko se bujno razvijajoče sosedne Italije ob Adriji in morala je v sebeohrambo kreniti na druga pota. Uradništvo, posebno nižje, pri pošti, financih, policiji se danes nabira iz slovenskih slojev.

Največji prememba v socialnem sestavu Trsta pa je prinesla preosnova trgovine in industrije. Trgovina se je na modern način centralizirala v skladiščih. Trst je postal velik trgovski emporij z razširitvijo pristanišča, ustanovila so se industrijska velepodjetja. Trst je gospodarsko in politično za Avstrijo vitalno vprašanje.

Odtod vsa prememba v narodnostni sestavi!

Razvil se je internacionalni veliki kapital s svojimi podjetji s svojimi tisoči delavcev. Dotok delavstva iz kraljevine Italije je pojemal in skoraj obstane, dotok delavstva iz slovenskih pokrajin narašča in postane skoraj izključen.

Z naravnim razvojem velikega kapitala in nakopičenjem delavstva morala je priti in nastopiti internacionalna social-demokratska stranka. Z nje političnim nastopom porušili so temelji italijanskega liberalizma in nacionalizma. Prišel je leta 1907. gorostasni poraz

starega političnega sistema, vsi zastopniki tržaškega mesta v državnem zboru bili so izvoljeni social-demokratski poslanci.

Ob vsem tem bilo je organizatorično delo politično narodne slovenske stranke v trgovini, obrti in med delavstvom enako ničli. Si-roko pot narodni politiki slovenski odprle so spremembe gospodarskega položaja v Trstu potom internacionalnega kapitala, avstrijsko stališče vlade in naravno naseljevanje slovenskega proletarskega življa. Z naraščanjem proletarstva je tudi politika slovenskih narodnjakov morala kreniti na druga pota. Le neradi so opustili tržaški politiki svojo ozko, izhujeno politično stezo čitalniške in kavarnarske politike. Naravno je, da se niso mogli takoj prilagoditi premenjenemu gospodarskemu in političnemu položaju, nakrat stali so pred močnim samozavestnim gibanjem delavstva in začudeno konstatirali, da je velik del tega delavstva slovenske narodnosti. »V edinstvi je moč«, bilo jim je še vedno pota, oguljeno geslo. »v edinstvi je moč«, zagrmelo je kakor iz pozavne združene internacionalnega delavstva. Nas vse tlač, izkorišča in raznaroduje internacionalni kapitalizem! Rešitev iz gospodarskega propadanja, iz kulturne zaostalosti, nam delavcem ne prinese nikdo drugi nego lastna samopomoč, lastna organizacija. le v naši edinstvi je moč! Rame ob rame izvojujemo si delavci brez razlike vere in narodnosti politično moč in osigurano gospodarsko eksistenco, s tem mora priti tudi duševna osvoboditev, mora postati delavstvo deležno kulture. Narodnost pa je nositeljica kulture, kultura in narodnost ste neločljivi. Radi tega delavstvo vseh narodnosti po svoji internacionalni organizaciji pride do osamosvojitve lastne kulture. Ob tem mogočnem vzkluku združenega delavstva pa se je oglasila ista narodna slovenska stranka, ki ima za svoje geslo »v edinstvi je moč«, z nasprotnim krikom: »delite se delavci italijanski in slovenske, pristopite vsak na pomoč potaplajoči se liberalni narodni meščanski stranki, to vam je prva življenska potreba, vam italijanskim in slovenskim delavcem! Camera del lavoro po eni strani, narodna delavska organizacija po drugi strani naj zanaša svoj nacionalistični strup med delavstvo, da je razcepi in uslužbi še nadalje nacionalističnim klikam. »V edinstvi je moč«, velja naj odslej le za gospodarje, »v cepitvi je vaša rešitev«, pa naj velja za delavce!

Z razvojem delavstva morala je priti gospodarska organizacija zidarjev brez razlike narodnosti. Ogromno večino in jedro te organizacije tvorijo slovenski delavci. Dobili so na čelo inteligentnega, čilega, nesebičnega delavca. Okoli niega strnili so se brez pomisleka vsi trezno misleči slovenski in furlanski zidarji. Zidarska organizacija postala je najmočnejša v Trstu in objemlje vse zidarje mesta in okolice. Nje člani raznašajo delavsko zavest solidarnosti širom Goriške in Istre. Odtod strah in preplah slovenskim narodnjakom v Trstu. Ta organizacija zidarjev pod geslom: »v edinstvi je moč«, spravila jih je iz ravnotežja. In morajo se pehati njih prvi voditelji ter laziti za slovenskimi zidarji, da bi jih odtrgali proč od solidarne delavske po pretežni večini slovenske organi-

ANTON ČEHOV:

Maščevalec.

(Konec.)

Sigajev je naenkrat občutil, da bi bil obžalovanja vreden, ako bi bil mrtev in ne bi mogel gledati muke ženske. Osveta je le takrat resnično sladka, ako je mogoče zaznati tudi posledice; kakšen pomen ima to, če ležiš v grobu in nič ne zaznaš!

Bi-li ne napravil rajši tako-le? je pretehtal. Usmrtim ga, potem bom navzoč pri pogrebu, in po pogrebu usmrtim sebe... Pri vsem tem da me lahko pri pogrebu zapro in vzamejo orožje... zategadelj rajši tako: Usmrtim ga; njo pustim pri življenju, in jaz... jaz se za zdaj ne usmrtim, ampak se dam zapreti. Za usmrtitev je še vedno čas. Moja aretacija mi bo pripomogla, da bom lahko pri preiskavi moje žene. Ako se pa usmrtim, bo ona z njej lastno zvitostjo in predrznostjo vračala krivdo name in družba bo njeno postopanje opravičila in mene zasmehovala; če pa sem živ, potem...

Hip zatem je mislil: Da, če se usmrtim, se bo krivda vračala name in z malim preudarkom me bodo dolžili... Vrhutega, kdaj sem zaslužil, da si vzamem življenje? Nikoli! To je eno; drugo, ustreliti se, je strahopetnost. Zato izvršim takole: Njega usmrtim, nje in sa mega sebe naznanim pri sodnji. Pri sodnji se bo obravnavalo, in ona bo morala nastopiti kot briča... Lahko si predočim njeno vzemirjenost in sramoto, ko jo bo izpraševal moj zagovornik! Naklonjenost sodišča, občinstva in časovpisov bo naravno na moji strani...

Tako je premišljeval; prodajalec mu je z nosil kup orožja in ga — kakor bi bila to njegova dolžnost — prinerom zabaval.

»To tukaj so angleški samokresi z novo sestavo, katere smo šele pred kratkim prejeli,« je blebetal. »Opozarjam Vas, gospod, da vse te daleč prekaša Smith in Wesson. Pred nekaj dnevi — gotovo ste že čitali — je kupil neki častnik pri nas samokres sestave Smith in Wesson. Streljal je na ljubimca in — mislite si! — krogla ga je gladko predrla, ubila je bronasto svetilko, zadela je durnico, odtod je odletela v psa in se vtisnila v ženo. Sijajen učinek, čast za našo trgovino! Častnik je v zaporu... Gotovo bo obsojen na prisilno delo! Prvič imamo še zastarele zakone; drugič, gospod, je sodišče vedno na strani ljubimca. Zakaj? Cisto enostavno! Sodniki in porotniki, državni pravnik in zagovornik žive s tujimi ženami in se čutijo pomirjene, če je v Rusiji en zakonski mož manj. Dični družbi bi bilo všeč, če bi vlada vse zakonske može poslala na Sahalin. O, gospod, ne morete misliti! kako me srdi sedanja npravstvena popačenost: Druge zakonske žene ljubiti je sedaj ravnotako običajno, kakor kaditi tuje smodke in brati tuje knjige. Leto za letom nazaduje trgovina in to ne pomeni, da je število ljubimcev manjše, ampak da spoznavajo soprogo svoj položaj ter se boje sodišča in prisilnega dela...«

Prodajalec je pogledal okoli in je pripomnil šepetaje: »In kdo je kriv, gospod? Vlada!«

Zaradi poljubnega malopridneža iti na Sahalin, je neizmerno in nespametno, je pretehtal Sigajev. Ako sem obsojen na prisilno delo, dobi moja žena možnost, da se zopet poroči in ukani drugega moža. Ona bi triumfirala... Zaradi tega napravim takole: Ženo in sebe ne umorim, in njega... tudi ne umorim. Izmislim moram kaj pametnejšega in za krivca občutljivejšega. Njo kaznujem s prezirrom in začnem škandalozno pravdo za razporoko...

»Tukaj, gospod, je še ena nova sestava,« je rekel prodajalec in vzel cel ducat s police. »Glejte ta posebni mehanizem zapaha!«

Sigajev ni potreboval — zaradi zadnjega sklepa — nobenega samokresa; prodajalec se je boljbolj vnel in je razkazoval novo blago. Užaljenemu soprogu je bilo mučno, da se trgovec brezuspešno trudi, da se brezuspešno navdušuje, smehljaja in trati čas.

»No, lepo,« je jecljal, »spredim pozneje enkrat, ali... ali pa pošljem postreščka.«

Nič ni gledal, kakšen obraz je napravil pro-

dajalec; ali da bi svoje obnašanje nekoliko popravil, se je ozrl po trgovini, da bi kaj kupil. Ali kaj je hotel kupiti? Izbrati je hotel ceno stvar in odkril je zeleno mrežo, ki je visela na vratih.

»Tukaj... kaj je tukaj?« je vprašal, »Mreža za lovljenje prepelice.«

»Koliko stane?«

»8 rubljev, gospod!«

»Zavite, prosim...«

Plačal je 8 rubljev, je vzel mrežo in je zapustil trgovino, čutil se je še bolj užaljenega kakor prej.

SVEN HEDIN:

Boj z levi.

Šli smo v Mombaso ob vzhodni afriški obali, neposredno južno od ekvatorja in prišli tako v pravo domovino afrikanskega leva. Spremlja nas najboljši kažipot, ki si ga moremo misliti, angleški polkovnik Patterson, ki je doživel že marsikateri boj s kraljem puščave. En tak boj hočem opisati. Strahoten je, a ni ne pretiran, ne izmišljen, ker več tisoč ljudi je bilo pričujočih.

Leta 1898. je bil polkovnik Patterson dodeljen k službi na železnici Uganda, ki pelje iz Mombase severozahodno skozi angleško vzhodno Afriko do velikega jezera Victoria, ki je največje izvorno jezero Nila. Ko je prišel tje, ni bila železnica izpeljana delj kakor do Tsava, majhnega pritoka Sabakijevega, ki se izliva severno od Mombasa v morje. Ob Tsavu, čez katerega je bil zgrajen provizoričen lesen most, namesto katerega bi bil moral zgraditi Patterson železnega, so imeli taborišče on in nekaj tisoč delavcev iz Indije. Nekaj dni po svojem prihodu je slišal pripovedovati o dveh levih, ki strašita po okolici. Najprej se ni mnogo zmešnil za te govorice, dokler ni lev odnesel enega izmed njegovih služabnikov. Tovariši nesrečnika — ležala sta skupaj v enem šatoru — je videl, kako se je sredi noči priplazil natihoma

lev v šator in zgrabil Pattersonovega slugo za goltanec. Sluga je zavpil: »Spusti me!« in se je oklenil z rokami levega vrata. Potem je legel zopet nočni mir po šatoru. Zjutraj je polkovnik lahko sledil leva, ker v pesku se je poznala sled leveve žrtve, dve progi od služabnikovih nog, ko ga je vlekel lev s seboj. Na kraju, kjer je lev použil svoj obed, so našli obleko in glavo. Oči so strmele z otrplo grozo.

Polkovnika je grozni prizor silno pretresel in prisegel je, da ne miruje prej, dokler ne bosta oba leva mrtva. Prihodnjo noč je čakal s puško v roki v bližini šatora, kjer so spali služabniki. Ko je zavladala popolna tišina in nastopila neprodorna tema, je zaslišal iz daljave grozovito tuljenje, ki je prihajalo vedno bliže. Levi so prihajali po novo žrtev. Naenkrat je vse potihnilo. Ob napadu molči lev, le kadar se odpravlja na nočni pohod, zatuli zamolklo, kakor da bi hotel svariti ljudi in živali. Polkovnik čaka — kar zasliši iz bližnjega ležišča, kakih sto metrov proč, obupne klice. Potem zopet vse mirno. Roparji so odnesli nov plen.

Sedaj se je skril polkovnik v drugem ležišču. Ali tudi iz tega ni mogel dobiti drzne roparje. Iz daljave je slišal prihodnjo noč pretresljive klice — levi so odnesli tretjega delavca.

Indijski delavci so ležali po različnih šatorih, levi so si izbrali vsako noč svoj plen iz drugega ležišča, da bi premotili ljudi. Ko so spoznali, da odneso lahko vsako noč po enega človeka, ne da bi jih kdo oviral, so postajali drznejši in se niso prav nič bali ognja, ki je gorel v taborišču. Prav nič se niso zmenili za upor, ki ga je povzročal njihov prihod in ne za krogle, ki so frčale za njimi v temi.

Okolo vsakega ležišča so nasadili visoko, trdno mejo iz trnjevega grmičevja. Vzlic temu so prihajali levi in odnašali svoj plen. Skakali so čez ograjo, ali so napravili v ograji luknjo. Čez dan je Patterson hodil za sledovi semkaj, ali kakor hitro je prišel v čeri, je seveda izgubil vsak sled.

(Dalje.)

zacije, dasi močne v družbi s svojimi italijanskimi sodelavci!

Vso slepoto in malenkostni egoizem kažejo slovenski inteligenti v očigled močne zidarske organizacije. Predremali so ves gospodarski in politični razvoj tržaškega mesta, neprebavljivi so jim nauki socializma, neznano bistvo in pomen delavske internacionalne organizacije! Na mesto, da bi sledili živi sili proletarstva; na na mesto, da bi stopili, večinoma sami sinovi slovenskih delavcev, med slovenske proletarce in jih učili solidarnosti, spoznavanja gospodarkega, političnega in kulturnega razvoja, so oni razdirajoči element ne le slovenskega, ne le internacionalnega proletarijata, zavirajo nehoti in nevede tudi razvoj slovenske narodnosti v Trstu. Nečejo in ne morejo videti v svoji malenkosti, da je nositelj narodnosti v moderni državi postalo delavstvo in da se bliža čas, ko mine privilegij meščanov do kulture in do narodnosti. Ne razumejo mogočnega vzključitve vrst združenega internacionalnega delavstva: naša bo narodnost potom solidarne samopomoči, naše organizacije pa so bojne čete, ki nam izvojujejo pot do samostojnosti in slednjič do lastne kulture.

Moč strokovnih organizacij v Avstriji l. 1911.

Splošen pregled.

Statistične poizvedbe o moči mednarodnih centralnih zvez v letu 1911, kažejo razveseljiv rezultat kakor lani.

Ugodni gospodarski časi za skoro vse industrije in obrti in pa ločitev češke separatistične organizacije so omogočali mirno in uspešno delo za pridobivanje novih članov in finančno okrepitev skoro vseh strokovnih organizacij v Avstriji.

Poročilo strokovne komisije v mesecu januarju tekočega leta je po okrogli cenitvi omenjalo, da se je celokupna organizacija okrepila za okroglo 18.000 novo pridobljenih članov. V resnici izgleda, kakor kažejo statistične poizvedbe, napredek mnogo ugodnejši: 37 zvez je pridobilo okroglo 29.000 novih članov in le 16 zvez je izgubilo okroglo 8000 članov. V slednjem letu češkega separatizma so v poslednjem letu trpeli še rudarji, steklarji in lesni delavci. Ločitev je povzročila rudarjem in steklarjem odpad 5500 članov; nasprotno pa so lesni delavci, ki obsegajo velik odstotek čeških delavcev v državi, izgubili le 600 članov. 75 centralnih zvez in lokalnih strokovnih društev izkazuje 421.905 članov napram 400.565 v prejšnjem letu. Prirastlo je torej 21.340 članov, t. j. 5,33 odstotkov; od prirastka jih odpade 16.015, t. j. 4,47 odstotkov, na moške člane in 5325 ali 12,51 odstotkov na ženske članice. Iz teh številkih izhaja, da so žene v poslednjem letu dosegle najvišje število v strokovni organizaciji izza leta 1892. Naši sodruzi in sodružice so izvršili v tovarnah lep kos pridobivajočega dela, da so poučili delavke, jih prepričali o neobhodnosti strokovnega boja in jih pridobili za ta boj.

Finančno gospodarstvo mednarodnih centralnih zvez je bilo v poslednjem letu še ugodnejše kakor prejšnje leto. Dohodki so — brez stavkovnega sklada — narasli od okroglih 8.600.000 kron v letu 1910, na okroglih 9.200.000 kron v letu 1911. Izdatki za potno, brezposelno in za izredno podporo v sili so znašali v letu 1911. okroglo 2.075.000 kron, v prejšnjem letu okroglo 2.013.000 kron. Za bolniško, invalidno, vdovsko in sirotinsko podporo so izdale centralne zveze okroglo 1.548.000 kron. Potne, brezposelne in izredne podpore v sili izkazujejo prirastka okroglih 62.000 kron, bolniške, invalidne, vdovske in sirotinske podpore pa za okroglih 175.000 kron. Če zasledujemo obe skupini podpor izza leta 1901., lahko konstatiramo, da brezposelne podpore itd., katerim se v strokovnih organizacijah pripisuje bojni značaj, prav omahujejo pod vplivom vsakokratnih gospodarskih okoliščin. Nasprotno pa so izdatki za bolniške, invalide itd., ki imajo bolj značaj humanitarnih naprav v strokovnih organizacijah, dosledno narasčali in zahtevajo od leta do leta zviševanje prispevkov. Na to okolnost prav posebno opozarjamo, ker obstoja nevarnost, da je mnogo centralnih zvez prisiljenih uporabljati finančni uspeh ne toliko za zboljšanje delovnih in mezdnih razmer kot za ostale podporne pango.

Za stavkovne svrhe v prostih organizacijah strokovnih zvez je došlo skupno z blagajniškim ostankom od leta 1910, okroglo 5.049.000 kron, dočim je izdatkov okroglih 400.000 kron. Prebitok celokupne strokovne organizacije v Avstriji znaša v obeh organizacijskih oblikah okroglo 1.767.000 kron. Imetje je doseglo višino 13.145.000 kron in je naraslo na glavo od 27 na 31 kron v poslednjem letu. Seveda se je tudi sklad za vzajemne podpore, ki ga državnika komisija strokovnih organizacij v Avstriji ločeno upravlja in ki ni vstet v gorenji znesek, v poslednjem letu primerno ojačil v varstvo revnih organizacij.

Splošno ugodno finančno stanje centralnih zvez, zlasti v letih 1910 in 1911, izvira iz pravega spoznanja strokovno organiziranih delavcev, da se je zoper brezobzirnega organiziranega podjetnika v letu 1913 treba oborožiti, ko pojde za zboljšanje delovnih in mezdnih razmer. Centralne zveze so tekom let vestno skrbele za to in treba je le še dveh milijonov kron za stavkovni sklad, ki jih mora tekoče leto donesti, da čakamo mirno, oboroženo in bojovito na usodno leto 1913.

Zahteve, ki jih organizirano delavstvo prihodnje leto predloži podjetnikom, se bodo gibale v okvirju mogočega in dosegljivega. Od organiziranega podjetništva zavisi, če bo obnovitev kolektivnih, skupnih in posrednih pogodb uspeh mirnega dogovora ali sad boja. Strokovne organizacije so se pripravile na obe strani; pripravljene so, da vestno tehtajo in uva-

žujejo, ampak če bo treba, da odločno in krepko zastavijo vse, da pribore svojim članom pravične zahteve.

Ljubljana in Kranjsko.

— **Sovraštvo brez meje.** Osebnost sovraštvo oficialnih slovenskih katoličanov do političnih nasprotnikov ne pozna meje, niti pred resnim veličanstvom smrti se ne ustavi. Iz dna duše so sovražili klerikalni močotci in njih zapeljana čreda živega pesnika Aškerc, ko pa je poetu — bojevniku svobode utihnilo nemirno srce, so hoteli potegniti čez svoje neugasno sovraštvo hinavsko zagrinjalo nekakšne objektivnosti. Ampak zaman je bilo neodkritosrčno spakovanje, zakaj njih sovraštvo do pesnika Aškerc, živega in mrtvega, je bilo tako silno, da se ni dalo zadrževati in je moralo bruhniti na dan, čeprav pomešano s hinavskim zavijanjem pobožnejših oči. Ne maramo ponavljati vseh izbruhov »Slovenca« na spomin umrlega pesnika in na tiste, ki so ga dostojno proslavili. Omeniti hočemo samo naslednji slučaj, ki se je dogodil v Škofji Loki. V imenovanem kraju učiteljuje na ljudski šoli učitelj, ki je bil dober znanec Antona Aškerc, še iz tistih časov, ko je bil Aškerc na Spodnjem Stajerskem kaplar, tedaj sta se bila seznanila na ljudski šoli, kjer je učil omenjeni učitelj, Aškerc pa katehet. Ob smrti svojega prijatelja je prosil učitelja za dopust, da se udeleži pogreba. Nadučitelj mu je seveda dovolil dopust. Ampak pošteni gospod nadučitelj je kmalu zvedel, da je storil velikanski greh! Nadzornik Janežič ga je krepko nahrulil, kako more storiti kaj takega. Še huje pa se je zgodilo učitelju, ki je šel na pogreb svojega prijatelja. Župnik Sinkovec ga je denunciral deželnemu šolskemu svetu, da se je udeležil pogreba in da je zamudil eno uro šole. V sled neugodne železniške zveze se je učitelj na povratku s pogreba res zakasnil za eno uro. Kadar pa župnikov in kaplanov po cele tedne ni v šolo, tedaj je pa seveda vse v redu. Ampak miera klerikalnega sovraštva še ni bila polna. Eden učiteljev je omenil učencem, da je umrl pesnik Anton Aškerc in jim je povedal naslove nekaterih znanih Aškercovih pesmi. Od krščanske ljubezni do bližnjega prepojeni župnik Sinkovec je zvedel za to in našel v tej učiteljevi dolžnosti strašen greh. Pobesneli pop je hotel še tega učitelja denuncirati deželnemu šolskemu svetu, kar pa je nadzornik Janežič preprečil, ker je bil vendar za las pametnejši in poštenjši od katoliškega duhovnika. Tako torej! Niti ime Antona Aškerc, se ne bo smelo več imenovati, niti tiste pesmi se ne bodo smele omenjati, ki so našle milostno pot v šolska berila! In klerikalna strahovlada bo prepovedala celo udeležbo na pogrebu osebe, ki ni trobila v nje krivični rog. Resnično, klerikalna strahovlada na Kranjskem prehaja v blzno nasilnost, to pa je znamenje, da jo bo konec prej, preden se bo nadejala.

— **Kako klerikalci kmetja vlečejo.** V zadnjem zasedanju deželnega zbora je bil sprejet nov vodoprapni zakon. Takrat so klerikalci po shodih in časopisih vpili, kakor da bi bili utrgali kos paradiza z neba — za kmeta. Zakon je bil sprejet skoro do pičice tako, kakor ga je bila predložila vlada. Na Dunaju, kjer poznajo naše klerikalce natanko tako, kakor jih poznamo mi in kakor jih še ne pozna večina kmečkega prebivalstva na Kranjskem, so dobro vedeli, da imajo ti ljudje nežnanski respekt pred birokratskim frakom in da se jim hlačiče tresejo pred vsakim človekom, ki ima svojo mizo v ministrskih palačah. Ker je dunajska vlada hotela, da deželni zbor kranjski ne izpreminja vladne predloge in da bodo vodoprapne razmere po vseh avstrijskih deželah kar najbolj enake, je poslala v Ljubljano tedaj trop ministrskih uradnikov z zlatim ovratnikom in brez zlatega ovratnika. Kalkulacija dunajske vlade ni bila napačna; klerikalni »demokrat« so uradniške uniforme iz ministrstev silno imponirale in pogoltnili so vladno predlogo s kostumj in kožo, kakr jim je bila predložena. Po tem junajstvu — če so jim hlačiče prazne ostale, tega v resnici ne vemo — so zagnali velik halo, da so zopet enkrat kranjskega kmeta rešili. — — — V snočnjem »Slovencu« beremo med »Stajerskimi novicami« tole: **Velik protestni shod** proti krivični vladni predlogi novega vodnega zakona se bo vršil na praznik sv. Petra in Pavla, dne 29. junija, ob 11. uri dopoldne v gostilni gosp. Kodra v Št. Lovrencu nad Mariborom. Poročata gg. poslanca dr. Korošec in Pišek. Radi velike važnosti shoda je želeli, da se ga vsi, brez ozira na strankarsko mišljenje, noštevno udeležijo. Tukaj gre le za skupne zadeve kmetijstva. — Pripominjamo, da sta si kranjski vodoprapni zakon in vladna predloga v Stajerskem deželnem zboru podobna kakor jajce jajcu. »Slovenec« je pred nekaj dnevi zlagl himne, da je kranjski deželni zbor bil med prvimi, ki je sprejel vladno vodoprapno predlogo, katero snoči imenuje krivično, o kateri trdi, da se grdo zadira v koristi kmetijstva in katera se mu prikazuje kot tak nezasišlan atentat na kmečki stan, da naj ob njem utihnejo vsa strankarska nasprotja. Iz navedenega se razločno vidi velikanski švindal, ki ga klerikalci uganjajo s kmečkim ljudstvom in z ljudstvom sploh, in človek se le še vprašuje, kdo bolj vleče kmeta: ali Lampe in Krek, ali Korošec in Pišek?

— **Krotka pošast?** Naš stari znanec, ki nabira stilistično cvetje s »Slovenčevih« gredic in jih spravlja v barjari, nam poroča o novem eksemplaru, ki se mu ga je posrečilo utrgati v včerajšnji številki lista za neprostovoljen humor in kratak čas: Aristotel in Tocqueville in kar je bilo političnih mislecev med njima in za njima, so si zastopaj ubijali glavo in belili lase, da bi dopovedali soljudem, kaj je pravzaprav demokratizem. In neredni Edvard Carpenter! Zakaj si okolo te enostavne in preproste reči stopal kakor mačka okolo vrele kaše? Zakaj si potratil toliko dobrega papirja in toliko lepe poezije, da si človeštvu pokazal demokratično pošast? Koliko krajše in jasneje jo je urezal katoliški modrijan v snočnjem »Slovencu«! »Vsak

naj se potegne za svoje pravice, to je pravilno demokratično stališče. Odločilo bo pa končno železniško in vojno ministrstvo (o železnici iz Brežic v Novo mesto namreč).« To je beseda, moška, jasna, razumljiva na prvi hip! Saj je res, preljudi Carpenter, da demokratična pošast, ki jo opiše pobožni mož v »Slovencu« ni taka, kakor si nam jo ti naslikal: ni skušana in ni strahotna, ni smela in ne predrzna in od Meduze si ni svoje glave izposodila — krotka je in počesana, orokavičena in gladko obrta, da jo človek z veseljem in brez strahu pogleda. Ampak zakaj bi se ravno pošasti ne dale kultivirati in vzgojiti? In zakaj bi se železniško in vojno in kar je drugih ministrstev na svetu ne smelo vrezati krotkih demokratičnih pošasti, ki so bogu in ljudem na veselje?

— **Ribnikarjeva afera.** Kakor poročajo, je državno pravdnštvo vložilo proti Ribnikarju obtožnico po § 85 kaz. zak. (hudodelstvo javne nasilnosti).

— **Ustanova za sirote.** Mestni magistrat razglašja, da se bosta letos oddali dve mesti ustanove Jožefa Jallenove za sirote v letnem znesku po 84 kron. Pravico do te ustanove imajo od rojstva do dopolnjenega 14. leta revni otroci brez staršev, ki so bili rojeni v frančiškanski, šentpeterski ali šentjakovski fari v Ljubljani. Prošnje je vlagati pri mestnemu magistratu ljubljanskem do vstetega 16. avgusta t. l. in jim je priložiti rojstni in krstni list; prošnja ima otrokov varuh podpisati in so v njej navesti vse rodbinske in gmotne razmere prosilca, oziroma prosilke.

— **Mednarodna avtomobilska tekma.** Prvi vozovi bodo dospeli v Ljubljano danes med 1. in 2. uro popoldne. Tekmovalci bodo vozili po presledkih približno do 6. zvečer v naše mesto.

— **Nevihla.** Včeraj ob pol 4. popoldne je prihrumela nenadna nevihta. Bliskalo je in grmelo; padala je precej gosta in debela toča. Na srečo je bila kmalu pri kraju.

— **Bolniška baraka »Rdečega križa«.** V pomirjenju občinstva, da se ne bode mislilo, da je kje epidemija, se poroča, da je uprava društva »Rdečega križa« postavila v mestni jami bolniško barako, da jo preizkusi. Vojaška uprava je dala na razpolago oddelek sanitarnih vojakov, da sodelujejo. Izvršuje se vse pod nadzorstvom g. A. Jagodica, finančnega uradnika, kateri kot nadzorovatelj in oskrbnik skladišč dotičnega društva že več let vztrajno deluje v korist društva. Društvo »Rdečega križa« razpolaga z več bolniškimi barakami, katere so deponirane v dveh skladiščih v mestni jami. V mirnem času se te barake uporabljajo pri različnih nesrečah in boleznih, v vojnem času so pa na razpolago vojni upravi.

— **Dom na Vršču.** Podružnica S. P. D. v Kranjskgori, to je na prelazu iz Kranjskega na Primorsko, planinsko kočjo »Dom na Vršču«, katera bo dodelana začetkom julija t. l. Prometu se bode izročila okolo 15. julija t. l.

— **Ogenj v Stari Loki.** Včeraj ob tri četrt na 6 je začela goret Bernakova šupa, kmalu se je vnela zraven stoječa, s slamo krita hiša. Obenem je izbruhnil požar pri Jamniku, dasi ima streho krito z opek; polovico strehe je vpepelil, drugo polovico so rešili. Visoko sadno drevje je precej zadrževalo ogenj. Na lice mesta so prihitele požarne brambe iz Fare, Škofje Loke, Godešiča, Zabnice in Sore in obvarovale celo vas. Ne ve se, kako je nastal ogenj. Govori se, da je neki tujec rekel dvema deklicama, ki sta šli iz šole, da bo čez pol ure na Fari gorelo. Najbrže so te govornice neutemeljene, ljudje so pa vendar zbegani, zlasti ker krožijo po vaseh grozilna pisma.

— **Avtomobilska nezgoda.** V torek je hotela iti v Prešernovi ulici čez cesto služkinja Marija Hribarjeva. V tem trenutku pridrvi avtomobil ter Hribarjevo podere na tla. Pri tem ji je šlo eno kolo čez desno nogo ter jo tudi na životu znatno poškodovalo.

— **Čad je pičil** 13letnega pastirja Antona Puščavca iz Trohinja, občina Naklo.

— **Dva mrtva prašiča** sta v sredo priplavala po Ljubljani, katera je iz vode potegnil Jakob Koser, nato je pa prišel ponja konjač.

— **Utonil je dne 17. t. m. popoldne** v Toplicah pri Belicerkvi triletni deček Albin Zajc, sin najemnika in kovača Franceta Zajca. Deček je padel v skoraj en meter globoko vodo, ki priteka iz bazena in ostaja potem za jezom.

— **Nezgoda.** Cirkularna žaga je odrezala skoraj popolnoma tri prste Aleksandru Samsi na Josip Hodnikovi žagi v Ilirski Bistrici.

— **Stekel pes.** Pred nekako 14. dnevi je stekel v Pogorah pri Ilirski Bistrici Jaksetičev pes. Objedel je domačega sina in hčer, divjal dalje, popadel neko ženo v Trpcanah in zopet drugo v Jablanici. Po divjem boju so psa ubili. Ranjenice so prepeljali v Pasterjev zavod na Dunaj, od koder se zdravi zopet vračajo domov.

— **Vsled poškodb je umrl** ljubljanski deželni bolnišnični splošno znani Ferdinand Göck, sin bivšega kazinskega kavarnarja Göck, ki ga je nedavno povozil v Prešernovi ulici kolezar.

— **Slovenska Filharmonija** koncertira pod vodstvom kapelnika G. Teplega danes na obsežnem vrtu hotela »Zlata kaplja« (L. Tratnik), sv. Petra cesta št. 27. — Začetek ob 8. zvečer. Vstopnina 40 vin.

— **Kap je zadela** v sredo popoldne dninarja Gregorija Marolta iz Smartnega, ko je v semenišču prosil miloščine. Stražnik je odredil, da so ga prepeljali v deželno bolnišnico.

— **Kinematograf »Ideal«.** Danes v petek dne 21. junija: Specialni večer. 1. Kraljevi park v Caserti. (Lep naraven posnetek.) 2. Poljubovalne kroglice. (Humoristično.) 3. Rešilni lučni signali. (Amerikanska drama.) Famozni pes. (Komično.) 5. Moč spomina. (Dramatično.) Samo zvečer. 6. Cow Boyeva snubitev. (Krasna ameriška veseljoigra.) Jutri, v soboto 22. junija velika senzacijska učinkovitost: Kralji v pregnanstvu. (V treh delih.) V torek, 25. junija: Usodi ušel. (Tragedija v dveh delih.) Pripravlja se: Grofovski sin in artistinja. (Senzacionalno.) Nadaljevanje drame »Štirje hudiči«.

Stajersko.

— **Trbovlje.** V nedeljo 23. t. m. prirede sodruzi iz Trbovelj in Hrastnika izlet v Pleškovo. V Pleškovem bo skupna gozdna veselica v prid delavske godbe organiziranih delavcev v Trbovljah. Sodruzi iz Trbovelj se zbero ob 2. popoldne na dvorišču »Delavskega doma«, sodruzi iz Hrastnika se smedejo ob 2. popoldne pred konzumnim društvom, odkoder odkorakajo na veselični prostor. Za dobro postrežbo, jedila in pijačo je preskrbljeno. Sodruzi, delavci, udeležite se izleta in veselice v obilnem številu!

— **Nepostrežljiv gostilničar.** Iz Celja nam pišejo: V nedeljo je prosil v gostilni pri Kosarju v Celju delavec iz Trbovelj za prenočišče in je plačal v to svrhu takoj dve kroni. Ko je šel v stanovanje, je videl, da je soba zelo zamenarjena in postelja zelo nesnažna. Delavec je prosil g. Kossarja, naj pusti posteljo sveže preobleči, ker v taki postelji na varno ležati, ali pa naj vrne plačani dve kroni. Kossar je delavca surovo nahrulil, ter ga odgnal in obdržal plačani dve kroni. Ako je gosp. Kossarju do tega, da delavci k njemu zahajajo, bi mu svetovali, naj z njimi dostojno občuje.

— **Celje.** V soboto 22. junija 1912 ob 8. zvečer bo v prostorih gostilne »Pri zelenem travniku« javen delavski shod, na katerem govori sodrug Etbin Kristan iz Ljubljane. Celjsko in okoličansko delavstvo vabimo, da se tega shoda udeleži v čim večjem številu.

— **Šoštanj.** V nedeljo 23. t. m. ob 9. dopoldne bo v hotelu »Avstrija« zelo važen shod usnjarskega delavstva, na katerem poroča o potrebi in ciljih strokovne organizacije sodrug Etbin Kristan iz Ljubljane. Usnjari, udeležite se tega važnega shoda vsi do zadnjega!

— **Velenje.** Rudarji, pozor! V nedeljo 23. junija 1912 bo ob 2. popoldne v prostorih gostilne gospe M. Vrabičeve v Pesjem zelo važen shod rudarjev, na katerem poroča sodrug Etbin Kristan iz Ljubljane. Sodruzi rudarji naj razvijajo za ta shod prav živahno agitacijo, tako da na njem ne bo manjkalo nobenega rudarja!

— **S krampom.** Dne 17. t. m. je šla posestnica Terezija Skoiova v Paulivasi pri Pišecah s svojim sinom Ignacijem in kočarico Antonijo Brtoletovo k svojem vinogradu, da bi tam skopali jarek, ki bi naj mejil med njem in vinogradom posestnika Jožefa Bračuna. Ko so žu nekaj časa kopali, je prišel Bračun in je prepovedal nadaljnje kopanje. Ker pa oni niso hoteli nehati, je jezen izdril Skoiovi iz rok kramp in jo z njim večkrat udaril po glavi. Skoiova je dobila več težkih ran na glavi in se je zgrudila na tla. Spravili so jo v bolnišnico.

— **Prenapolnjena deželna blaznica.** Deželna blaznica v Feldhofu se je izkazala za mnogo premajhno ter jo morajo povečati najmanj za eno tretjino, kar bo povzročilo par milijonov stroškov. Stajerska deželna blaznica ima sedaj 1392 bolnikov, a samo 1046 postelj, tako da mora 346 bolnikov spati deloma na koridorjih in hodnikih, vsekakor pa brez postelj na tleh. Najslabše je v tem oziru v glavnem poslopiju, kjer je izmed 826 bolnikov 329 brez postelj ter jih more samo 497 spati v posteljah. Dne 24. decembra lani, torej na Sveti večer, je bil v zavodu celo 401 bolnik brez postelje. Ker število bolnikov vedno raste, ni pretirano, ako se bodo nove zgradbe sezidale obširne za najmanj 500 postelj. Da stane moderna bolnišnica za 500 bolnikov velike vsote, je gotovo.

— **Nevaren norec.** V torek 18. t. m. je prišel 46letni oženjeni mlinarski pomočnik Leopold Bergar v Mariboru v Scherbaumovo prodajalno kruha na grajskem trgu. Ko je stopl skozi vrata, je vzel iz žepa pištolo ter jo nastavljal proti glavi prodajalke Elizabete Glušičeve, rekoč, da jo mora ustreliti, četudi je za to dve leti zaprt. V zadnjem trenutku se je posrečilo drugi prodajalki preprečiti ta napad. Poklicani stražnik ga je nato aretiral. Pri preiskavi so našli pri njem precej smodnika. Ko so ga vprašali za vzrok napada, je rekel, da je bila leta 1907 pri Scherbaumu izvršena večja tatvina in da je bila za izsleditev tatu obljubljena nagrada 500 K. Glušičeva pa da je kriva, da on te nagrade ni dobil. Berger je zadnje čase Glušičevi vsled tega že večkrat grozil, da jo ustrelji. Reveža so preiskali, in našli, da je zmešan.

— **Samomor kadeta.** Dne 19. t. m. se je ustrelil ob 4. zjutraj v spalnici kadetne šole v Mariboru gojenec 3. letnika Egon pl. Urban. Ustrelil se je v postelji ter bi kmalu postal žrtev samoumora tudi neki drugi gojenec. Kaj je gnalo 17letnega mladeniča v smrt, ni znano.

Koroško.

— **Zločin v Beljaku.** V Beljaku so našli v neki jami mizarske tovarne težko ranjenega s smrtno se borečega čevljarskega mojstra Laureta. Laure je bil do polnoči v gostilni Panča, kjer je kegljal. Ker ni prišel drugi dan domov, kar je bilo proti njegovim navadi, so ga začeli iskati in ga končno našli v omenjeni jami. Koliko denarja je imel Laure pri sebi, še ni znano. Sumijo, da sta ga napadla in oropala dva vojaka, ki sta bila cel večer v kegljaški družbi z Lauretom. Ranjenca so prepeljali v bolnišnico, vendar je malo upanja, da bi okreval.

— **Železniška nezgoda.** Pri St. Pavlu je trčila draisina, na kateri se je peljal železniški mojster z dvema delavcema, v tovarni vlak. Draisina je vozila s silno hitrostjo, ker je hotela doseči kolodvor še pred odhodom tovarnega vlaka. Na ovinku tik kolodvoru jim je pripeljal tovarni vlak nasproti. V zadnjem trenutku so delavca in mojster odskočili, draisino pa je lokomotiva popolnoma razbila.

— **Dvojna nesreča.** V papirnici pri Brežah je hotel strojni pomočnik popraviti neki jermen z nogo. Jermen ga je potegnil k sebi in mu zdrobil desno nogo. Prepeljali so ga takoj v bolnišnico, kjer so mu morali nogo odrezati. Med vožnjo v bolnišnico se je splašil konj, ter vrgel konj posestnika Matajza. Pri tem je udaril konj posestnika v desno nogo in mu zdrobil koleno.

Državni zbor.

Dunaj, 20. junija.

Meščanskim strankam se zelo mudi z rešitvijo brambnih predlog. Buržvazni demagogi vedno kriče: vse za ljudstvo, vse z ljudstvom! V resnici pa delajo vse za dvor... Malokdaj se je pokazala protiljudskost meščanske politike tako jasno, kakor se kaže zdaj, ko vstajajo druga za drugo in izjavljajo, da bodo glasovale za brambne predloge, ki prinesejo ljudstvu le neznačajno drobtinico koristi, pač pa mu navale na pleča težko butaro novih bremen. Danes je bil sklep generalne debate, v teku katere je izjavil načelnik Rusinov, da bodo Rusini glasovali za predloge; s to izjavo so Rusini pokazali, da je bila njih obstrukcija velika komedija; rusinsko ljudstvo mora biti res veselo takih »zastopnikov«. Da so se Poljaki izrekli za brambne predloge, ni nič čudnega ob patriotardstvu poljske buržvazije, ki se je hitro potolažila od zadnje užaljenosti. Temeljito je razkrinkal hinavsko in sleparsko politiko meščanskih strank, zlasti »Nationalverbanda«, sodrug Sever, nakar je še poročevalc manjšine sodrug Leuthner sijajno označil to protiljudsko družbo.

Predsednik Sylvester odvarja sejo ob 11. dopoldne. Po prečitaniu došlih vlog preide zbornica na dnevni red, to je nadaljevanje

druga čitanja brambnih predlog.

Poslanec dr. Levicky (Rusin) je govoril patriotičen govor, katerega jedro je bilo, da bodo vedno »opozicionalni« Rusini junaško glasovali za predloge.

Poslanec dr. German (Poljsko kolo) je govoril po zgledu predgovornika, obračal se je samo proti ministru Heinoldu, ki se je bil zadnji čas hudo zameril Poljakom zaradi prijaznosti do Rusinov.

Poslanec Sever (socialni demokrat) izvaja: Če bi se meščanske stranke zavedale dostojanstva ljudskih zastopnikov, so imele dovolj časa, da bi bile s temeljito kritiko preresetale brambne predloge, ko so tako ogromno breme za ljudstvo. Ampak ustrašile so se pred

bičem § 14,

ki ga je vihtel baron Heinold. Njih govorniki so sicer govorili proti zakonu, katerega nedostopnost so jim dobro znane, glasovali pa so brez odškodnine za njega nespremljivi sprejem. »Nationalverbandu« niso poslali niti cesarjevega sporočila, ker so vedeli, da bo glasoval tudi brez njega za predloge. Ali se gospodje ne boje

ljudske sodbe,

ki se mora oglašati proti njim? Socialni demokratje so stavili predlog, da se dajo podpore v vojaški službi ponesrečenim osebam; meščanski poslanci so ga s svojim glasovanjem pokopali. Socialni demokratje so uverjeni, da so naperjene predloge

proti ljudstvu.

Dveletna služba stopi zelo pogojno in zelo poljubno omejena šele čez tri leta v veljavo. Socialni demokratje bodo meščanske stranke prisilili, da pokažejo svojo barvo pri posameznih določilih. In

prihodnje volitve

bodo pokazale, kako sodi ljudstvo o tistih, ki so ga vnovič izdali. Socialni demokratje bodo ohranili zvestobo ljudstvu in zato bodo glasovali do zadnjega moža proti brambni reformi. (Pritrjevanje pri socialnih demokratih.)

Poslanec dr. Kramář (Mladočeh) pravi, da Čehi ne dovoljujejo predlog vladni, ampak monarhu in da nočejo močne armade v osvojevalne svrhe, ampak v varstvo avstrijske ideje. (Tako so tudi Mladočehi, nekdanji veliki radikalci, pridržali pri pristan vseh patriotardov!)

Debata se zaključila. Za glavna govornika se izvolila: proti Bechyne (češki socialni demokrat) in za Franc Fuchs (krščanski socialc), ki izjavi, da bodo krščanski socialci glasovali za brambne predloge.

Manjšinski poročevalec Leuthner (socialni demokrat) izvaja: Dr. Kramář menda zamenjavo zbornico z delegacijami, tako visoko plava v višjih sferah svoje prekipevalne špekulacije in se peča s stvarmi, ki nimajo ničesar opraviti z vsebino brambne reforme. Če bi bil mož ljudstva, bi moral vpoštevati, da padejo tisoči in tisoči njegovega ljudstva pod

nevarna določila

brambnega zakona. Govornik se nato obrača proti dr. Germanu in dr. Großu (Nationalverband). Z ogorčenjem se mora obsoditi da se gospodje igrajo s čuvstvi in hočejo

potegniti poticočan

med deli poslancev in kritiko volilcev. Patriotizem, v katerega se zavijajo gospodje, ni nič drugega, kakor plašč, s katerim hočejo pokriti svojo strahopetnost, ker izdajajo zahteve ljudstva. (Pritrjevanje pri socialnih demokratih.) Govornik obžaluje, da Rusini tako lehkomišlno glasujejo za predloge. Končal je: V Avstriji gredo z odprtimi očmi nesreči nasproti. Cloveško čuvstvo mora poslance prisiliti, da glasujejo proti brambni predlogam.

Policija proti poslancem.

Na koncu seje prebere podpredsednik Pernstorfer dopis notranjega ministra v zadevi 25. aprila aretirane poslanca Hillebranda. Dopis pravi, da policaj, ki je aretiral poslanca Hillebranda, njega ni poznal.

Poslanec Hillebrand (socialni demokrat) označi podatke stražnika za neresnične. Pokazal je bil stražniku legitimacijo, a je dejal, da ga nič ne briga. Ta slučaj je samo en člen v verigi kršenj imunitete, ki se dogajajo pod ministrom Hochenburgerjem. Vpraša predsednika, ali hoče tozadevno obvestiti notranjega ministra, če je pripravljen, da zavrne tako netočno predlogo in ukrene, da se dotični policaj pokliče na odgovornost. (Pritrjevanje.)

Podpredsednik Pernstorfer izjavi, da sponoči vprašanje notranjemu ministru z željo, naj

novno obvesti zbornico o tem slučaju. Prihodnja seja jutri ob 11. dopoldne.

Pomirjeni Poljaki.

Dunaj, 21. junija. Načelnik poljskega kola dr. Leo je bil včeraj pri cesarju. V parlamentu govore, da je s tem konec užaljenosti Poljakov.

Zadnje vesti.

KRANJSKE DEŽELNE FINANCE.

Interpelacija o Sukičjevi brošuri.

Dunaj, 21. junija. Poslanec dr. Ravnihar je vložil v zadevi znane Sukičjeve brošure interpelacijo na vlado, v kateri jo poziva, naj se pouči o vsebini očitkov proti finančni politiki deželnega odbora.

DRŽAVNOZBORSKI ODSEKI.

Proračunski odsek.

Dunaj, 21. junija. V proračunskem odseku so zahtevali Čehi junkim med uravnavo Donave in celim kompleksom vprašanj o vodovodnih cestah. Ker je bila njih ideja odklonjena, so predlagali konec debate, kar pa je odsek odklonil. Pri glasovanju se je pokazala nesklepčnost odbora in se je seja zaključila.

Železniški odsek.

Dunaj, 21. junija. V železniškem odseku se je nadaljevala debata o investicijskem programu. Sprejeli so se predlogi poslancev Heinaja, Eilenbogna in Wrobela. Za zborničnega poročevalca se je izvolil poslanec Heine.

ENOTNI ČEŠKI KLUB V RAZSULU.

Izstop nacionalnih socialcev.

Dunaj, 22. junija. Vsled sklepa večine češkega kluba, da glasujejo za brambne predloge, je češki klub v razsulu. Poslanec Klofač (nacionalni socialc) je stavil predlog, da se klub razide, kar se je odklonilo z 39 proti 18 glasovom. Soglasno se je sprejel predlog, da se posvetujejo predsedstva klubov o novi formuli v svrhu skupnega nastopa pri narodnostnih vprašanjih. Po seji je šlo predsedstvo narodnega socialnega kluba k predsedniku češkega kluba dr. Fiedlerju, se mu zahvalilo za objektivno vodstvo in se oficijelno poslovilo od njega kot klubskega načelnika, s čimer je izstop nacionalnih socialcev iz enotnega češkega kluba definitivno pri kraju.

Izstop moravskih naprednih poslancev.

Dunaj, 21. junija. Poslanci Masarykove in Stranakyjeve skupine, vsega vkup šest poslancev, so pisмено naznanili dr. Fiedlerju izstop iz enotnega češkega kluba. Izstop utemeljujejo s tem, da bi se bil smel izvršiti vstop Čehov v vladno večino samo tedaj, če bi se bila dovolila druga češka univerza na Moravskem.

OGRSKO.

Lukacs o izpremenjenem poslovniku.

Budimpešta, 20. junija. Po seji je Lukacs dal poslancem večino o izpremenjenem poslovniku pojasnila. Rekel je, da bi bil stari poslovnik popolnoma primeren, če bi zbornica zborovala v normalnih razmerah. Ako se pa dogajajo taki slučaji renitence, kakor so se dogodili zadnje čase, tedaj je vsak opravilnik le kos papirja. Vlada ne zahteva, da bi zbornica takoj pričela debato o zakonskem načrtu k členu 4 iz l. 1848, temveč je pripravljena počakati do jeseni. Poslanec vladne večine so z odobravanjem vzeli Lukacseva izvajanja na znanje in nekateri, ki so še bolj vladni kakor vlada, so zahtevali, naj se v zbornici takoj razpravlja o zakonskem načrtu.

Brambni odsek.

Budimpešta, 20. junija. Brambni odsek je soglasno sprejel rekrutni kontingent za leto 1912. Na podlagi ljudskega štetja iz l. 1910 bo dala Ogrska za skupno armado 57.997 in za honvede 17.500 rekrutov.

Lukacs na Dunaju.

Budimpešta, 20. junija. Lukacs se je odpeljal vspredstvu svojega tajnika na Dunaj. V petek dopoldne ga bo sprejel cesar v avdienci, da mu bo poročal o položaju. Lukacs bo povedal cesarju, da bo končala poslanska zbornica vsa dela v terek in da bo tudi mag-natska zbornica predelala predloge prihodnji teden, tako da bo dobil cesar v sankcijo ob koncu prihodnjega tedna ne le brambno predlogo, temveč tudi rekrutni kontingent. Lukacs bo konferiral tudi z ministrom za zunanje zadeve, Berchtoldom. Potem se vrne na Dunaj.

ATENTAT NA CUVAJA.

Zagreb, 20. junija. Stanje Hervoičev je zelo opasno. Previdli so ga že z zakramenti za umirajoče.

Zagreb, 20. junija. Iz preiskovalnega zapora so izpustili vse visokošolce, le srednješolce so pridržali. Preiskava je končana in so danes izročili Jukiča in 16 mladih ljudi državnemu pravdnictvu.

Zader, 20. junija. Hišne preiskave pri dijakih in po dalnatiških mestih so imele posledico, da je veliko dijakov zbežalo v Crno goro. Oblasti so večje število ubežnikov zavrnilo. Ti so se potem vkrcali v Italijo. Nekateri so že dospeli v Bari.

ABSOLUTIZEM NA HRVAŠKEM.

Zagreb, 20. junija. Cuvaj je sklical komisijo, za legislativna pripravljajna dela in pozval v to komisijo tudi nekatero opozicijske politike, ki se pa niso odzvali Cuvajevemu vabilu. Članj hrvaško srbske koalicije in pravaši so odpovedali Cuvaju sodelovanje v tej komisiji.

MANDAT GOSPE KUNETICKE.

Praga, 20. junija. Deželno predsedništvo je izročilo volilne akte o volitvi v Mladi Bolelavski deželni odboru. Tukaj jih dobi odsek, ki je pod vodstvom Nemeca. Aktom je priozil Thun izjavo, da on ne bo dovolil gospe Kunetické izvrševanje mandata, ker po

volilnem redu nimajo žene za češki deželni zbor pasivne volilne pravice, § 31. deželnega reda pa določa, da ima odločevati o veljavnosti mandatov edino deželni odbor.

ITALIJANSKO - TURŠKA VOJNA.

Carigrad, 20. junija. Mladoturški komite v Koni in Solunu je izdal proklamacijo, v kateri čestita vladi, da ni odnehala od vojne in slave vojno kot ljudsko željo.

Carigrad, 20. junija. Trije italijanski zdravniki so hoteli ostati v Carigradu. Italijanska vlada jim je naročila, naj nemudoma odpotujejo.

Rim, 20. junija. Zaradi vojske ne gresta kralj in kraljica čez poletje v Racconigi kakor običajno, temveč ostaneta v Rimu.

V Egejskem morju.

Carigrad, 20. junija. Grški listi poročajo, da so Grki na Rhodu zelo nevoljni, ker se je spremenil grški klub na povelje italijanskega generala Ameglia v italijanskega. Italijani so izpustili kajmakana iz otokov Kos in Simi.

Bosanski sabor.

Sarajevo, 20. junija. Poslanci vseh treh veroizpovedovanj so na konferenci sklenili, da bodo skupno nastopali v železniških in investicijskih zadevah, v proračunskem vprašanju pa ne. Uspeh konference so povedali Bilinskiju. Njegov odgovor je bil neugoden. Mir v saboru še ne bo kmalu dosežen.

BLAGOSLOV KAPITALISTIČNE DRUŽBE.

Obupna dejanja stradaloočih rudarjev.

Trutnov, 21. junija. Večtedenski izpor rudarjev v švadoviških rudnikih je povzročil med njimi strašno bedo, ki je poglala neorganizirane v plenjenje in ropanje. Žrtve plenjenja so samotrgovci, ki prodajajo živila. Na cesti je bila napadena služkinja z jerbasom živil: pobrali so ji vsa živila. Aretirali so več rudarjev.

ZMAGA SOCIALNIH DEMOKRATOV V GOTHU.

Gotha, 19. junija. Pri volitvah v deželni zbor so dobili socialisti od 19 mandatov 9 in ni dosti manjkalo, da bi dobili še 10. mandat. Liberalci so izgubili 3 mandate. V dežel-nem zboru je 9 socialnih demokratov, 6 agrarcev in 4 liberalci.

STAVKA MORNARJEV NA ANGLEŠKEM.

London, 20. junija. Stavka mornarjev v Southamptonu je končana. Vsi mornarji so se vrnili na delo.

STAVKA MORNARJEV NA FRANCOŠKEM.

Pariz, 20. junija. Ministrski svet je naročil ministru mornarice, naj takoj ukrene vse potrebno, da uredi poštno pomorsko službo, ker mornarji še vedno stavkajo.

SUFRAGETKE NAPADLE LLOYD-GEORGA

London, 20. junija. Ko je zapuščal Lloyd-George Caxton Hall, kjer je otvoril neki bazar, so ga napadle 4 sufragee in ga tiščale proti izhodu. Zbile so mu cilindri iz glave. Reditelji so rešili ministra iz neprijetnega položaja.

TAFT IN ROOSEVELT.

Chicago, 20. junija. Odsek za verifikacijo mandatov za narodni konvent je sinoči izvolil za svojega predsednika Taftovega pristaša proti Rooseveltovemu pristašu s 30 proti 18 glasovi. Med sejo so odšli Rooseveltovi pristaši, ker komisija ni hotela pritrčiti njihovim zahtevam, da se preiščejo volitve vseh onih delegatov, zoper katere so došli ugovori.

Novi Jork, 20. junija. Roosevelt, ki ima pooblastilo nekega delegata, bo prišel najbrže osebno v konvent. Izjavil je, da ne prizna nobenega sklepa v konventu, dokler ga ne zapuste delegatje, ki so bili sleparsko izvoljeni. V svojem glasilu piše, če volilna komisija ne razveljavi mandatov nekaterih delegatov, tedaj bo ustanovil novo republikansko stranko. Vsi resnejši časopisi so mnenja, da pride za predsedniško mesto v poštev le še kompromisni kandidat. Za kompromisna kandidata imenujejo Hughisa in Hadleya.

OLIMPIJSKE IGRE.

Stockholm, 20. junija. K olimpijskim igram je dospelo 3698 oseb in 27 dežel, 12 nogoteknih skupin in 64 čolnov se udeležuje iger.

VIHAR NA JEZERU.

Peterburg, 20. junija. Na jezeru Nejviaski je divjal tak vihar, da se je potopilo več čolnov. Doslej so dobili 10 trupel. Domnevajo, da je utonilo 50 oseb.

UMOR.

Trst, 20. junija. V Trebiču je umoril ple-skar Karol Hrvat in 38letno Katarino Kristanovo. Enajstkrat jo je smilil z nožem. Morilca in njegovega očeta so izročili sodišču. Umor je izvršil Hrvat in zaradi tega, ker je Kristanova podedovala vse premoženje po nekem župniku, ki je bil Hrvatov sinorodnik.

OGENJ NA PARNIKU.

Budimpešta, 20. junija. Na parniku »Kraljica Elizabeta« je izbruhnil iz doslej še neznanih vzrokov ogenj. Parnik je plul po spodnji Donavi, nesreča se je zgodila v bližini Črne vode. Med potniki je nastal velik strah, veliko jih je zato poskakalo v vodo. Pogrešajo dvajset oseb, najbrže so utonile. Strojnik in natakar sta zgorela.

ŽELEZNIŠKA NEZGODA.

Lipso, 20. junija. Osební vlak iz Berna v Lipsko je na postaji Gaschwitz trčil ob osební vlak. Več voz je razbitih, trije potniki so bili takoj mrtvi, dvajset je težko ranjenih. Te so prepeljali v Lipsko. Izmed težko ranjenih ni še nihče umrl, a zdravniki imajo za nekatero prav malo upanja. Mrtvi so bili takoj strojevodja Erler, trgovec Neuhoj in neka ženska. Pod razbitimi vozovi so ležali nesrečni potniki. Cele čete delavcev, s sekirami in ža-

gami je morala priti na kraj nesreče, da so spravili potnike izpod razvalin. Enemu potniku so morali odrezati obe nogi preden so ga rešili. Med ranjenimi je tudi več otrok. Vzrok nesreče še ni razjasnjen, ker niso še mogli zaslišati strojevodje.

! Pošljite naročnino, če je še niste! !

Novice.

* Demonstracije ameriških gospodinj. Naraščajoča draginja je novojorške gospodinjje spodbudila tako, da so ustanovile »Zvezo kupovalk«, ki se kar najbolj odločno bojuje za to, da se znižajo cene živilom. Bojkotirajo trgovce in naročajo skupno iz tovarn. Zadnje dneve so nastopile z vso energijo proti mesarjem. Zbrale so se pred društvenim lokalom in skupno obiskale mesarje, od katerih so zahtevale, naj takoj odnehajo s cenami, lai naj pa zapro svoje prodajalne. Kakih 30 mesarjev se je prestrašilo teh groženj in so res zaprli trgovine. Onim, ki niso hoteli zapreti mesarij, se je godilo kaj slabo. Gospodinjje so napadle prodajalne, pobile šipe pri izlozbah, strgale meso iz kavljev in vrgle v cestni prah, kjer so ga v veliko zabavo zbrane mladine potepale v prah. Nato so prinesle cele kadi masti, slanine in prekaljenega msea, napravile visok kup, ga polile s petrolejem in zažgale. Ustanovile so tudi pisarno, kjer bodo določale ceno živilom. Vsakega trgovca, ki ne bo prodajal po teh cenah, zadene kruto maščevanje »Zveze kupovalk«.

* Koliko velja letalni stroj. Stroški za letalni stroj so tem večji, čim večji je motor, ki goni stroj. Seveda je letalni stroj z dvema krili dražji kakor z enim krilom. Letalni stroj, ki ima motor s 100 konjskimi silami in dve krili, stane 36.000 mark. Letalni stroj z enim krilom in 60 konjskimi močmi velja 24.000 mark. Enokrilni letalni stroji, ki imajo motor z 80 konjskimi silami, se dobe tudi že za 16.000 do 20.000 mark. Najcenejši letalni stroj, ki so ga doslej zgradili, je stroj z motorjem za 25 konjskih sil in z dvema krili. Stane le 8000 do 9000 mark, torej toliko kolikor stane avtomobil.

* Duhovnik — ponarejevalec menjic. Mestni župnik iz Perugia, Girolamo Rosati, je bil obtožen, da je ponaredil 49 menjic. Ponarejal je na menjicah podpise, med tem tudi podpise županov in notarjev iz Perugia. Soobtoženi so tudi štirje oduhuški izposojevalci denarja. Duhovnik je povedal, da je bil silno zadolžen, ko je prevzel župnijo in si je moral izposoditi denar pri oduhuških, katerim je moral plačevati 200 do 300 procentov obresti. Župnik prizna vse poverbe.

* Samonar blazne ženske. Na Dunaju je bila žena mlinarja Alojzija Gale že dalj časa jako razburjena in so se bali, da jo napade duševna bolezen. Bojazen se je strašno uresničila. Gale je počival v globokem spancu, ko se je žena ob 5. zjutraj nenadno dvignila iz postelje in se pripravljala v hipni blaznosti, da umori moža in sebe. Prinesla je posodo z octovo kislino in polila spečega moža. Strašne bolečine so zbudile mlinarja, žena pa je planila k odprtemu oknu in se poglala v globočino. Obležala je z razbito lobanjo takoj mrtva. Gale je dobil po obrazu hude rane in so ga odpeljali v bolnico.

* Strašen zločin. V Porembki pri Krakovu se je odigrala grozna tragedija. Pred kratkim je umrl kmet Szelong v zapustil vdovi ter sinovoma in hčeri znatno premoženje. Da bi bila sama deležna vsega premoženja, sta brata umorila s sekiro mater in sestri, nato pa sta tekla k sosedom, češ da so banditi umorili in oropali mater in sestri. Oblasti delovnim fantoma niso verjele in so ju prijele. Po dolgem tajičenju sta propala brata priznala grozni zločin.

Goriško.

— Špijonaža se je po Goriškem tako razvila, da niti domačini niti tujci niso več varni svoje osebne svobode. Kar zaski se kakšnemu oficirju, pa ti napove aretacijo, češ, da si špijon in da voluhuš za Italijo. Tako se dogajajo bedastoče, da zapirajo celo avstrijskega sodnika, ki je na komisiji in ki je tako navdušen avstrijski militarist, da bo kmalu postal nadporočnik v rezervi. Zadnjič so zaprli beneškega Slovenca, ki je svoje čase služboval na Goriškem pri mizarški zadrugi. In sedaj jih zopet par tišče v celicah tukajšnje okrožne sodnje, češ, da so špijoni. Navadno se iz teh obdolžitve in sumnič-nosti niti ne obtoži aretiranih »vohušov«; toda kako pridejo ti do tega, da tičijo tako dolgo v zaporu, za katerega jih nihče ne odškoduje, — ko akti preromajo pol sveta in skoro vsa ministristva avstrijska, preden je taka preiskava ustavljena? Ali določbe kazenske pravnege reda nič več ne veljajo? Ne očitamo ničesar goriški sodnji; ona ne more v sedanjih razmerah drugače postopati. Neodpustno pa je, da vlada ne da boljše direktive in da trpi, da se na Goriškem smatra takorekoč vsak za volhuna, kdor se upa pogledati okrog sebe. Saj niti duhovniki na naši meji ne smejo več obiskavati onih na laškem teritoriju. In to v katoliški Avstriji! Zati-rana cerkev, zgani se!

— Strela ubila pet goved. V noči na ponedeljek je nastala kmalu po eni uri nevihta z groznim grmenjem in treskanjem. Strela je udarila v vilo »Rosa« za Ražonerji, kjer se nahaja sirotišče, v katerem se nahaja okolo 60 gojenk. Strela je razbila več šip ter hudo prestrašila gojenke. Potem je švignila strela v ulico Brole hiša št. 11; tu je pokvarila podstrešno tramovje te razbila šipe. V hlevu je usmrtila kravo, drugi dve govedi in več prašičev je ostalo nepoškodovanih. V hlevu, ki je last Marije Marušičeve je strela ubila dva vola, ki sta bila last mesarja Novotnika. Od

tu je strela žvignila na hišo št. 7 ter je posestniku Brumat v hlevu ubila eno kravo in dva vola, pustivši nepoškodovanega enega konja in dve drugi kravi. Na vseh teh hišah je strela pokvarila zidovje ter razbila šipe. Čudno je, da ni nastal požar, kajti sena je bilo na tamonjih senikih vse polno. Škoda znaša le pri živini nad 3000 K.

Nervoznost goriške policije je postala, odkar traja stavka zidarjev v Gorici, velika. Bolezen ji je morala že preje tičati v organizmu, sedaj se je pojavila z vso močjo. Trpeti pa morajo zaradi njene boleznin drugi, ne ona sama. In to je narobe! Pred kratkim so zidarji napravili sprehod po mestu. Torej stvar, ki ne briga nikogar nič, razven prizadetih zidarjev. Policija se je seveda vtaknila vmes z velikim številom revarjev, aretirala enega izmed udeležencev in ga obsodila po starem Prügelpatentu iz l. 1854 (!) na 7 (sedem) dni zapora. Zakaj? Zato ker je baje straži žvižgal! Priča ni bila nobena zaslišana, da bi bile te ovrgle, da je dotičnik žvižgal, obsodba je bila pa vendar izdana. Sedem dni za en žvižg! V kakšno nevarnost so postavljeni sedaj goriški čevljarji in mulariji: za vsak žvižg jih utegne policija preganjati in kaznovati z zaporom. Ali ni to preneumno? Kako reakcionarno goriška policija uporablja določbe imenovanega Prügelpatenta, se vidi tudi iz slučaja, ki se je primeril uslužbencu tukajšnje bolniške blagajne. Dotičnik je sedaj že par mesecev na dopustu vsled bolezni. Omenjeni sprehod je šel pogledati, ker je videl 5 do 6 policajev dirkati po mestnem vrtu, kjer je ravno sedel. Videl je tisto aretacijo zaradi žvižganja. Šel je potem sam mimo poslopja okrajnega glavarstva, kjer je policija nastanjena. Videl je nekega stražnika, ki je bil menda prej pri tisti aretaciji navzoč. To ga je ustavil, poklical k sebi pred vežo poslopja in obdolžil neke stvari, ki je uslužbenec ni napravil. Uslužbenec ga je odločno zavrnil in končno dostavil, če ga ni sram, da kaj takega govori. Zato je bil uslužbenec aretiran — in je dobil 3 (tri) dni zapora, ker je z glavo pomigal čez mimo policaja in ker ga je vprašal, če ga ni sram! Ali ni to tudi preneumno? Treba bo opozoriti g. okrajnega glavarja na to divjanje njemu podrejene policije. G. glavar ima sloves, da je moderen človek: če poduči policijo, da bolj človeško uporablja Prügelpatent, tudi kadar gre proti delavcem, ki štrajkajo, ali da ga vsaj ne uporablja tako neumno, kakor v obeh omenjenih slučajih, mu bomo le hvaležni. Ne sme se pozabiti, da je razlika med l. 1854, ko je izšel Prügelpatent, in pa med l. 1912 precej znatna; če takrat niso državljani smeli kihnuti brez policijskega dovoljenja, imamo pa danes vendar ustavno zajamčene pravice, ki so policijsko oblast precej omejile. Ampak že l. 1854, bi se bili ljudje smejali, če bi bila policija koga kaznovala zaradi žvižganja po ulici; kaj šele l. 1912! Torej pamet, slavna policija goriška!

Smrt v zaporu. Umrl je v nedeljo popoldne v tukajšnjih sodniških zaporih Franc Kragelj iz Modreje, ki se je nahajal v p. eiskovalnem zaporu. Kakor smo že ob svojem času poročali, je Kragelj iz ljubosumnosti s sekuro ubil svojo ženo ter svoja dva nedolžna otročiča. Odkar so ga prepeljali v goriške zapore, ni mogel nič spati in jedel je le toliko, da je zamogel stati pokoncu. Kakor je pravil ključarjem zaporov, je hudo pekla vest in vedno so mu prihajali pred oči obrazi umorjencev. Umrl je vsled tega, ker ni jedel, in vsled duševne zmučenosti.

Vestnik organizacij.

Seja založbe „Zarje“ je danes ob 8. zvečer v upravnstvu. — Dr. Tomšič.

Veselilni odsek ima danes dne 21. t. m. zvečer ob 8. sejo v društvenem lokalu v Selenburgovi ulici.

Delavska društva, strokovne organizacije, delavci in delavke po tovarnah in delavnicah, ki žele pojasniti o strokovnih organizacijah in o mednem gibanju, naj se obratujejo na tajnika Zveze strokovnih društev: Viktor Zore, Ljubljana, Selenburgova ulica 6, II. nadst.

I. redni občni zbor Glasbene podružnice „Vzajemnosti“ se vrši v soboto, 22. junija ob 8. zvečer v vitnem salonu gostilne „International“. Resljeva cesta št. 22. — Dnevni red: 1. Pozdrav načelnika. 2. Poročila: a) tajnika, b) blagajnika, c) arhivarja, d) kontrole. 3. Volitve odbora. 4. Raznosterosti. — Pristop imajo redni in podporni člani podružnice. — K obliki udeležbi vabi odbor.

Odbor mladinske podružnice ljubljanske in nogometni odsek imata skupno sejo v soboto dne 22. t. m. ob 8. zvečer v društvenih prostorih v Selenburgovi ulici.

Mesečni shod podružnice lesnih delavcev bo v nedeljo dne 23. t. m. točno ob 9. dopoldne v salonu gostilne pri Levu* na Marije Terezije cesti, z običajnim dnevnim redom.

Občni zbor skupine zidarjev v Ljubljani bo v nedeljo 23. t. m. ob pol 10. dopoldne v salonu gostilne „International“ (J. Petič), Resljeva cesta 22.

Kranj. Ustanovni občni zbor podružnice „Vzajemnosti“ bo v nedeljo dne 23. t. m. ob 2. popoldne v gostilni gosp. Potacka (pri Pidru) v Kranju. Pristop imajo le člani in oni, ki pred začetkom zborovanja pristopijo.

Trnovsko-kraška organizacija v Ljubljani ima v pondeljek dne 24. t. m. ob 8. zvečer javen shod pri g. M. Sokliču (pred Konjušnico št. 4), na katerem bo poročal občinski svetnik sodrug Etbin Kristan o političnih razmerah pri nas.

Kolodvorska podružnica „Vzajemnosti“. V kolodvorskem okraju stanujoče sodruge opozarjamo na sestanek članov, ki bo v pondeljek 24. t. m. ob 8. zvečer v gostilni „International“ na Resljevi cesti. Dolžnost vsakega zavednega pristajača stranke je, da se ga udeleži. Razpravni predmet posebno za ta okraj jako važen. Sklicatelj: Sodrugi v Kamniku. Ker se bo v najkrajšem času vršil tudi pri nas ustanovni občni zbor kamniške podružnice „Vzajemnosti“, pozivljamo tem potom somišljenike, ki mislijo sodelovati, da se zglase dne 27., 26. in 29. junija t. l. vsakokrat ob pol 9. zvečer v gostilni Rodč, kjer bo sodrug Petrič iz Ljubljane sprejemal člane in dajal potrebna pojasnila.

Klerikalizem in otroško varstvo.

Dolgo je bilo treba čakati, preden se je uveljavilo v današnji družbi načelo, da so otroci oni del človeštva, kateremu je treba posvečevati največjo skrb. Zdravniki in psihologi skušajo točno označiti mišlje, v katerem bi se otrok ne le telesno krepko razvil, temveč v katerem dobi njegov razum in njegovo čustvovanje primerno hrano. Vsi trezni zdravniki in psihologi so edini v tem, da je oni otrok, ki nima staršev, prav posebno potreben nežne skrbi. Tudi v tem so edini, da je delo za otroški organizem, ki je šele v razvoju, nad vse škodljivo. Igre na pro-

stem, telovadba, tečna hrana, dolgo spanje, to pospešuje otroško rast. Vsak, ki mu je le kaj na tem, da bodo naši potomci telesno in duševno zdravi ljudje, se skuša ravnati pri vzgoji in zreji otrok po načelih, ki jih postavlja moderna higijena in pedagogika, kolikor je pač v njegovi moči. Kako pojmujejo katoliške žene moderne pedagogične zahteve, je razkrila grofica Josipina Chotekova. V januarski številki glasila katoliških ženskih organizacij »Österreichische Frauenwelt« razpravlja v članku »Mati in otrok« o družinski vzgoji osirotelih otrok. S hinavskimi frazami priporoča izkoriščanje otrok, hvali trpinčenje in zaniknost v vzgoji. Članek je naravnost v zasmeh vsem odredbam za otroško varstvo in služi le v prozoren namen, da se širi neka klerikalna organizacija, ki ima čeden namen, da nažene veleposestnikom cene, popolnoma brezvoljne delavne sile. Grofica opisuje »vzoren zavod« v Sumavi na Češkem. Ta opis odkriva prav čedne razmere in kaže načela klerikalne vzgoje v najlepši luči. »Dom« je Rotenhofu pri Schuttenhofenu pod vodstvom nun. »Dom« je nastanjen v majhni kmečki hiši, v njem biva 18 otrok in ima le kuhinjo in spalnice. Kdor pozna te majhne hiše po kmetih, z nizkimi »sobami«, ozkimi okni, tedaj si lahko misli, da odgovarja »dom« vsem higijeničnim predpisom. Grofica pravi: »Posebnih prostorov za jedilnice, za igranje in delo ni. Otroci obiskujejo vaško šolo, do katere je 20 minut in morajo poleg tega opraviti vse delo v hiši, hlevu in na polju. Navdušeno vzklikne grofica: »Dela je toliko! Dečki pomagajo krepko pri žetvi, ker takrat ravno nimajo pouka, več ur delajo vsak dan. Kako pošteno jim teče pot po čelu!« Torej le napenjati mlade moči, da se ne bodo mogle razviti, da bodo prej omagale. Seveda delati morajo trdo, a tudi moliti mnogo. Grofica pripoveduje: »Dostikrat jih opominjajo nune k sveti izpovedi, in na prsto voljo jim je dano, da gredo vsako nedeljo, ali pa še večkrat (!) k svetemu obhajilu. Nihče jih ne sili k temu. Največkrat prosijo sami za dovoljenje.« Kdorkoli pozna otroke, ta bo gotovo uverjen o pristnosti teh prošni. Grofica nam tudi zagotavlja, da ne vzgajajo le z molitvijo in delom, temveč tudi s kaznimi. Pravi: »Da, kaznovati je tudi treba, dostikrat celo prav strogo, ker ubogi otroci so prinesli s seboj mnogo grdih navad.« Vsak je lahko prepričan, da so tudi kazni grde. Ubogi otroci! Vzgoja s palico. Pobožna nuna, prepasana z rožnim vencem, okolo vratu svetinje in škapulirje — v roki vihti palico, obraz ji je zabreknen in rdeč od jeze, oči so izbuljene, vmes stokajoči otroški glasovi. To je najbrž zabava v tem domu. Ali grofica pripoveduje še bolj zanimive reči: »Kadar zbole otroci, jih zdravijo kar z domačimi zdravili, po načelih naravnega zdravljenja: za otroke z nalezljivimi boleznimi imamo majhno, stransko sobico. Otroci so imeli ošpice, pa hvala bogu, epidemija je prav dobro iztekla. S čisto pristnimi domačimi sredstvi poravnajo krive ude, čisto slepi ali na pol slepi otroci zadobijo vid, skrofulozni in rahitični otroci so ozdraveli.« Oj, zdravniki, pojdite vsi rakom žvižgat! Saj ste popolnoma nepotrebni. Kakšni življenjski nazori vladajo v tem »domu« vidimo iz teh grofičnih besed: »Otroke vzgojujejo čisto preprosto, da celo v uboštvo, imajo le najpotrebnejšo obleko, lišp ni dovoljen, tudi hrana je silno preprosta, čeprav zdrava in tečna.« Pomilovanja vredni otroci, ki bodo zašli v take »domove«, ker ta ne bo ostal edini, ampak mislijo ustanoviti več takih »domov«. Klerikalizem je že zopet na svojem pogubnem pohodu. Če so v Avstriji zakoni za otroško varstvo in mladinsko oskrbo, v teh »domovih« bi jih morali uporabljati.

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba »Zarje«.
Tiska »Učiteljska Tiskarna« v Ljubljani.

V tem, ko se p. t. občinstvu najtopleje zahvaljujem za dosedaj izkazano zaupanje, vljudno naznanjam, da bodem tudi vnaprej vodila

trgovino z delikatesami in izdelovalnico salam

ter se potrudila p. t. občinstvu kar najboljšje in najceneje posrežiti. Priporočam posebno gg trgovcem restavratorem in gostilničarjem izvrstne domače in ogrske salame, praško, graško in domačo šunko, različne vrste sira, najboljšje kranjske klobase in drugo.

Z odličnim spoštovanjem
F. BUZZOLINI
lastnica tvrdke I. Buzzolini v Ljubljani.

Več kovaških pomočnikov

(Feuerburschen)
sprejme tovarna Peter Keršič v Spodnji Šiški.

Najnovejše! Najnovejše!

Maksim Gorkij

„Mati“.

Cena K 4.—.

To pohvalno delo slavnega ruskega pisatelja je izšlo te dni. Dobiva se po vseh knjigarnah, kakor tudi v založbi »Zarje« v Ljubljani, ki je knjigo založila in izdala.

prijatelj moj.
Gre na vsako pot z menoj!
Ker se večkrat z njim krepčam,
Vedno zdrav želod'c imam!

Najboljše krepčilo želodca!
Sladki in grenki.

Pazite na pristnost!
Posebno na kolodvorih!

Postavno varovanje.

Letošnje poletje v znamenju Bata čevljev

V kavarni Central vsak dan vso noč KONCERT

nanovo došle priljubljene tamburaške damske kapele „CENTRAL“.
Z velespoštovanjem
Štefan Miholič, kavarnar.

Sladni čaj tovarniška znamka Sladin

Kri! dosežejo, dobe tisti, ki namesto kave, čaja, kakava, sladne kave, puro, somatoze, sanatozen, redilnih soli, mesnih izvlečkov, zabele za juho, moke za otroke i. t. d.

Moč! — pijo „SLADIN“, to je dr. pl. Trnkóczyja sladni čaj Prihrani se pri mleku in sladkorju. Prekosi vse redilne pomočke. Prihrani 50 odstotkov pri denarju v gospodinjstvu. To resno vest izpričujejo poverjena zahvalna pisma.

Zdravje! Zavitki po četrtilogramu stanejo 50 vinarjev, zahteva naj se tudi pri 50% prihranka! trgovcu. Sladni čaj se ne sme zamenjati z manj vredno sladno kavo. — Glavne zaloge: v Ljubljani lekarna Trnkóczy; na Dunaju v lekarnah Trnkóczy: VIII., Josefstädterstrasse 25; III., Radeckplatz 4; V., Schönbrunnerstrasse 109; v Gradcu: Sackstrasse 3.

„Zarja“ se prodaja v Ljubljani po 8 vin. v naslednjih tobakarnah:

- Južni kolodvor, na peronu.
- Pirnat, Kolodvorska cesta.
- Zupančič, Kolodvorska cesta.
- Blaž, Dunajska cesta.
- Sterkovič, Dunajska cesta.
- Fuchs, Marije Terezije cesta.
- Tivoli, na žel. prel. pri Nar. domu.
- Šubič, Miklošičeva cesta.
- Senk, Resljeva cesta.
- Kanc, Sv. Petra cesta.
- Treo, „
- Kušar, „
- Podboj, „
- Bizjak, Bahoričeva ulica.
- Remžgar, Zelena jama.
- Šveteč, Zaloška cesta.
- Sešark, Selenburgova ulica.
- Suhadole Anton, Zelena jama 50.
- Dolenec, Prešernova ulica.
- Pichler, Kongresni trg.
- Ušeničnik, Zidovska ulica.
- Kleinstejn, Jurčičev trg.
- Wisiak, Gospodska ulica.
- Stiene, Valvazorjev trg.
- Košir, Hilšerjava ulica.
- Sušnik, Rimska cesta.
- Klanšek, Tržaška cesta.
- Elsner, Kopitarjeva ulica.
- Blaznik, Stari trg.
- Kustrin, Breg.
- Sever, Krakovski nasip.
- Državni kolodvor.
- Križaj in Kotnik, Šiška.
- Likar, Glince.
- Jezeršek, Zaloška cesta.

Bežim

da kupim „Slovenski Ilustrovani Tednik“, ki priobčuje tako zanimive slike in lepe romane, da brez njega več biti ne morem.

Gostilniško koncesijo v Novem Vodmatu

je oddati v najem. Pogoje se poižve v pisarni odvetnika dr. Danila Majarona v Ljubljani.

Tobakarne oziroma prodajalne „Zarje“ v Trstu so:

- Južni kolodvor.
- Ficke, Kasel Silos pred vhodom v prsto luko.
- Moze, ulica Miramar 1.
- Beden, ulica Madonnina št. 2.
- Gostilna International, ulica Giovanni Boccacio št. 25.
- Lavrenčič, trg pred Kasarno (Piazza Caserma).
- Pipan, ulica Ponte della Fabra.
- Gramaticopulo, Piazza Barriera.
- Bruna, ulica del Riuo.
- Raitinger, Riva Grumola št. 20.
- Hoeltl, trafikna na državnem kolodvoru.
- Bajc, ulica Geppa.
- Kovač Antonija prodajalna v Sv. Križu.
- Muraro Matej, Via Sette Fontane 14.
- Gezina, Rojan.
- Minussi, Gretta.
- Skladišče II. kons. zadrug na Belvedere.

Konzumno društvo za Ljubljano in okolico

R. Z. Z. O. Z.

vabi vse delegate okrožij Tržič, Jesenice, Sava in Koroška Bela na izreden sestanek delegatov ki bo dne 23. junija na Savi pri Jelenu. Začetek ob 10. dopoldne.

- Dnevni red:
1. Pozdrav.
  2. Poročilo o delu „Konzumnega društva“ za Ljubljano in okolico.
  3. Nadaljnje delo in razvoj.
  4. Slučajnosti.
- Za nadzorstvo: A. Zugwitz, predsed. namestnik.
- Za načelstvo: A. Kristan, I. ravnatelj.